

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากที่ผ่านมา โรงเรียนเขาวงพิทยาคาร ได้มีการพัฒนา (และแก้ไขปัญหา) ด้านต่างๆ ในโรงเรียน มาเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี พศ. 2548 โรงเรียนได้พัฒนาเป็นโรงเรียนในฝัน แต่ก็ยังพบว่า ปัญหาการหนีเรียนยังเป็นปัญหาที่สำคัญของโรงเรียน ดังนั้นทางโรงเรียน โดยคณะผู้บริหารได้จัดกิจกรรมไปกว่า 10 กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา แต่พบว่า สถานการณ์ของการหนีเรียนก็ไม่ได้ลดลง กลับพบว่าปัญหาที่ซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความตระหนักให้กับโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ได้รู้ข้อมูลที่ถูกต้องตามบริบทของจริง และได้แนวทางร่วมกันในการแก้ปัญหาคือต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

การเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาทีมได้ร่วมกันระดมความคิดว่า กลุ่มที่น่าจะมีส่วนในการแก้ปัญหานี้ใครบ้าง ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และคนในชุมชน

หลังจากนั้นได้ร่วมกันคิดวิธีการศึกษาข้อมูล ทีมเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ และเสวนากลุ่มสัมภาษณ์โดยใช้แบบฟอร์มที่ทีมสร้างขึ้นมาเอง การสร้างแบบสัมภาษณ์เริ่มจากการพูดคุยกันถึงข้อมูลที่ทีมสนใจ ว่าสถานการณ์ของเด็กหนีเรียนน่าจะประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้าง โดยให้ทุกคนได้เสนอข้อมูลที่ตนเองคิดว่ามีประโยชน์และครอบคลุมโจทย์วิจัย โดยเริ่มด้วยการให้ทุกคนตั้งคำถามที่ตนเองอยากรู้ก่อน พอระดมคำถามได้มากพอแล้วจึงให้ทีมคัดเลือกข้อมูล ไปตั้งเป็นประเด็นคำถาม และจัดเป็นหมวดหมู่ โดยแยก เนื้อหาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน ครู และผู้ปกครอง และคนในชุมชน หลังจากได้แบบสัมภาษณ์แล้ว ได้แบ่งทีมกันเป็น 4 ทีม เก็บข้อมูล ให้แต่ละทีมนำข้อมูลที่เก็บได้มาเสนอในที่ประชุมของทีม เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้ ตรงประเด็น ครอบคลุม หรือยัง หรือมีส่วนใดบ้างที่ต้องปรับปรุง ผลการเก็บข้อมูล พบว่ารอบแรก ไม่ผ่าน ต้องมีการปรับแบบสัมภาษณ์ใหม่ เนื่องจากประเด็นไม่ครอบคลุมคำถามวิจัย และปรับวิธีการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

ในกลุ่มนักเรียน สัมภาษณ์ ทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 ระดับชั้นละ 20 คน ทั้งหมด 120 คน คิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของนักเรียนทั้งหมด (1,279 คน) ซึ่งคิดจากฐานข้อมูลเด็กหนีเรียนของโรงเรียน (ร้อยละ 10 ของนักเรียนทั้งหมด) โดยแบ่งเป็น เด็กที่หนีเรียน 60 คน และเด็กที่ไม่หนีเรียน 60 คน ครู 35 คน (จากทั้งหมด 69 คน) และในกลุ่มผู้ปกครอง 50 คน จากหมู่บ้าน ในเขตเทศบาล 25 คน และนอกเขต 25 คน เก็บในกลุ่มผู้ปกครองเด็กหนีเรียนและไม่หนีเรียนอย่างละเท่าๆกัน เพราะนักเรียนในโรงเรียนเขาวงพิทยาคารนั้น มาจากทั้งใน และนอกเขตเทศบาล

ในบทที่ 4 นี้เนื้อหาประกอบไปด้วย นิยามของการหนีเรียน สถานการณ์ของเด็กหนีเรียน ลักษณะการหนีเรียน แหล่งที่อยู่ของเด็กหนีเรียน และเมื่อหนีเรียนแล้วเกิดอะไรขึ้นกับเด็กเหล่านั้น

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากที่ผ่านมา โรงเรียนเขาวงพิทยาคาร ได้มีการพัฒนา และแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ในโรงเรียน มาเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี พศ. 2548 โรงเรียนได้พัฒนาเป็นโรงเรียนในฝัน แต่ก็ยังพบว่า ปัญหาการหนีเรียนยังเป็นปัญหาที่สำคัญของโรงเรียน ดังนั้นทางโรงเรียน โดยคณะผู้บริหารได้จัดกิจกรรมไปกว่า 10 กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา แต่พบว่า สถานการณ์ของการหนีเรียนก็ไม่ได้ลดลง กลับพบว่า มีปัญหาที่ซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความตระหนักให้กับโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ได้รู้ข้อมูลที่ถูกต้องตามบริบทของจริง และได้แนวทางร่วมกันในการแก้ปัญหาที่ต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

การเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาที่มิได้ร่วมกันระดมความคิดว่า กลุ่มที่น่าจะมีส่วนในการแก้ปัญหา มีใครบ้าง ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และคนในชุมชน

หลังจากนั้นได้ร่วมกันคิดวิธีการศึกษาข้อมูล ทีมเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ และเสวนากลุ่ม สัมภาษณ์โดยใช้แบบฟอร์มที่ทีมสร้างขึ้นเอง การสร้างแบบสัมภาษณ์เริ่มจากการพูดคุยกันถึงข้อมูลที่ทีมสนใจ ว่าสถานการณ์ของเด็กหนีเรียนน่าจะประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้าง โดยให้ทุกคนได้เสนอข้อมูลที่ตนเองคิดว่ามีประโยชน์และครอบคลุมโจทย์วิจัย โดยเริ่มด้วยการให้ทุกคนตั้งคำถามที่ตนเองอยากรู้ก่อน พอระดมคำถามได้มากพอแล้วจึงให้ทีมคัดเลือกข้อมูลไปตั้งเป็นประเด็นคำถาม และจัดเป็นหมวดหมู่ โดยแยก เนื้อหาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน ครู และผู้ปกครอง และคนในชุมชน หลังจากได้แบบสัมภาษณ์แล้ว ได้แบ่งทีมกันเป็น 4 ทีม เก็บข้อมูล ให้แต่ละทีมนำข้อมูลที่เก็บได้มาเสนอในที่ประชุมของทีม เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้ ตรงประเด็น ครอบคลุม หรือยัง หรือมีส่วนใดบ้างที่ต้องปรับปรุง ผลการเก็บข้อมูล พบว่ารอบแรก ไม่ผ่าน ต้องมีการปรับแบบสัมภาษณ์ใหม่ เนื่องจากประเด็นไม่ครอบคลุมคำถามวิจัย และปรับวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

ในกลุ่มนักเรียน สัมภาษณ์ ทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 ระดับชั้นละ 20 คน ทั้งหมด 120 คน คิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของนักเรียนทั้งหมด (1,279 คน) ซึ่งคิดจากฐานข้อมูลเด็กหนีเรียนของโรงเรียน (ร้อยละ 10 ของนักเรียนทั้งหมด) โดยแบ่งเป็น เด็กที่หนีเรียน 60 คน และเด็กที่ไม่หนีเรียน 60 คน ครู 35 คน (จากทั้งหมด 69 คน) และในกลุ่มผู้ปกครอง 50 คน จากหมู่บ้าน ในเขตเทศบาล 25 คน และนอกเขต 25 คน เก็บในกลุ่มผู้ปกครองเด็กหนีเรียนและไม่หนีเรียนอย่างละเท่าๆกัน เพราะนักเรียนในโรงเรียนเขาวงพิทยาคารนั้น มาจากทั้งใน และนอกเขตเทศบาล

ในบทที่ 4 นี้เนื้อหาประกอบไปด้วย นิยามของการหนีเรียน สถานการณ์ของเด็กหนีเรียน ลักษณะการหนีเรียน แหล่งที่อยู่ของเด็กหนีเรียน และเมื่อหนีเรียนแล้วเกิดอะไรขึ้นกับเด็กเหล่านั้น

4.1 นิยามของการหนีเรียน

การหนีเรียน หรือ การ โดดเรียน คือการไม่เข้าห้องเรียนในชั่วโมงหรือคาบเวลาที่มีการสอน การหนีเรียนแบ่งได้เป็นสองแบบ คือการเตร็ดเตร่อยู่ในบริเวณโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือการหาช่องทางหลบออกไปนอกโรงเรียน (ภูวิทย์ จันตาธรรม. 08 ต.ค. 2544 วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี www.wikipedia.org)

ความหมายของการหนีเรียนของทีมนักวิจัยนั้น หมายถึง ลักษณะของเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เข้าห้องเรียน ในคาบ หรือชั่วโมงที่มีการสอน ซึ่งมีสาเหตุที่ส่งผล เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน เด็กเกเร หรือการรู้ว่าตนเองสามารถหยุดเรียนได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งอยู่ในกลุ่มของเด็กเรียนดี

4.2 สถานการณ์ของเด็กหนีเรียน

4.2.1 สถานภาพทางครอบครัว

จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าในกลุ่มเด็กหนีเรียน อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 56.7 อาศัยอยู่กับตา ยายร้อยละ 23.3 อื่นๆ ร้อยละ 20.0 ส่วนเด็กเรียน ร้อยละ 76.8 11.6 และ 11.1 ตามลำดับ พบว่าฐานะทางครอบครัวของเด็กหนีเรียนดีกว่าเด็กเรียน รายได้ของครอบครัว 5000-10,000 บาท และน้อยกว่า 5000 บาท ต่อเดือน ในครอบครัวเด็กหนีเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.3 และ 40.0 ส่วนเด็กเรียน ร้อยละ 23.3 และ 65.0 ตามลำดับ อาชีพของผู้ปกครองเด็กหนีเรียน ได้แก่ ทำนาร้อยละ 73.3 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ช่าง ร้อยละ 19.7 และ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ ส่วนเด็กเรียน 76.7 5.0 และ 18.3 ตามลำดับ และสถานภาพของครอบครัว เด็กหนีเรียน พ่อแม่ อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 76.7 และหย่าร้าง คิดเป็น ร้อยละ 23.3 ส่วนเด็กเรียน คิดเป็นร้อยละ 93.3 และ 6.7 ตามลำดับ

การเลี้ยงดูลูกของผู้ปกครองเด็กหนีเรียน พบว่าความสัมพันธ์กับเด็กไม่ค่อยดี ไม่มีเวลาดูแลลูก เพราะต้องทำมาหากิน และไม่ค่อยได้พูดคุยกันเท่าไรภายในครอบครัว ส่วนหน้าที่ในการดูแลเด็ก ก็ให้เงินไปโรงเรียนหลายๆ ไม่ค่อยได้ดูแลเรื่องอื่นๆ แต่ดักเตือนถ้าลูกทำตัวไม่เหมาะสม เช่น การไปเล่นนอกบ้านตอนกลางคืน เมื่อดักเตือนแล้วเด็กไม่ยอมเชื่อฟัง พ่อแม่ก็จะปล่อยตามใจ ปัญหาที่ผู้ปกครองพบคือ เด็กไม่เชื่อฟัง แนะนำให้เข้าเรียนก็ยังหนีเรียน พ่อแม่บางคนก็เลยตัดสินใจลูกโดยการให้เงินไปโรงเรียนน้อยกว่าเดิม แต่เด็กก็ไม่เชื่อฟัง แถมประชดด้วยการไม่เข้าเรียน ทำให้พ่อแม่ ไม่รู้จะทำอย่างไรก็เลยเงินให้เท่าเดิม หรือมากกว่าเดิมเพื่อเอาใจลูก และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้ว ผู้ปกครองก็แก้ปัญหา โดยถามว่า ลูกอยากได้อะไรจึงจะเข้าเรียน นักเรียนบางคนเรียกร้องอยากได้โทรศัพท์มือถือ บางคนอยากได้มอเตอร์ไซด์คันใหม่ พ่อแม่ต้อง ตามใจ ถ้าไม่มีเงิน ก็ขายวัว ขายควาย ที่ดิน เพื่อหาสิ่งของที่ต้องการให้ เพราะอยากให้ลูกเรียนหนังสือ

ในกลุ่มเด็กเรียน ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็กดี มีการพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับลูก เป็นเพื่อน เป็นที่พึ่งของลูกเมื่อมีปัญหา ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ส่วนใหญ่พ่อแม่จะดูแลลูกทุกๆ ด้าน เช่น การใช้จ่ายเงิน การเรียน การเล่น การกิน การนอน และทำตัว เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูก มี

การส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก เช่นถ้ามีกิจกรรมในโรงเรียน เช่น การทำรายงาน โครงการ หรือ กิจกรรมอื่นๆ จะให้การสนับสนุนทุกอย่าง ที่ลูกออกมา

4.2.2 พฤติกรรมของนักเรียน

4.2.2.1 พฤติกรรมในโรงเรียน

ก. พฤติกรรมต่อการเรียนการสอน เด็กหนีเรียนส่วนใหญ่กว่า ร้อยละ 95 ไม่ชอบเดินเรียน เพราะอากาศร้อน ขี้เกียจเดิน เดินเรียนแล้วผ่านหลายที่ทำให้ อยากกลับไปเล่นไม่อยากจะเรียน ส่วนใหญ่อยากนั่งเรียนประจำห้อง เด็กหนีเรียน ไม่ชอบวิชาที่ต้องคิดคำนวณ วิชาที่ต้องท่องจำ หรือ วิชาที่ให้การบ้านมากๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ แต่ชอบวิชาที่ได้ปฏิบัติกร เช่น พลศึกษา คอมพิวเตอร์ และชอบบรรยากาศการเรียนที่สบายๆ อยากให้ครูสอนง่ายๆ ไม่ต้องเน้น เนื้อหามาก ตลกสนุกสนาน สร้างสรรค์ ไม่เครียด เรียนเป็นเรียน เล่นเป็นเล่น ไม่คู่ค้า ไม่พูด สื่อเสียด มีเทคนิคการสอนที่ไม่น่าเบื่อ สร้างแรงจูงใจในการเรียน หรือเปลี่ยนบรรยากาศการเรียน เช่น เรียนตามทุ่งนา เป็นต้น

เด็กไม่หนีเรียน ส่วนใหญ่ก็ชอบเรียนประจำห้อง ไม่ชอบเดินเรียน ถ้าเดินเรียนทำให้นักเรียนเหนื่อยจึงหนีเรียนแฉะพักตามที่ต่างๆ เด็กส่วนใหญ่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ แต่บางคนไม่ชอบวิชาวิทย์เพราะยาก และครูตีข้อสอบให้เฉพาะเด็กที่เรียนพิเศษ ส่วนวิชาอื่นๆ เช่นวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ เด็กก็ชอบเรียน เพราะครูสอนดี เข้าใจง่าย สนุก เด็กเรียนบางคนไม่ชอบวิชาพลศึกษา เพราะไม่เก่งกีฬา

ข. พฤติกรรมการคบเพื่อน

ในเด็กหนีเรียนส่วนใหญ่จะชอบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น เพื่อนพาหนีเรียน ไปไหนไปกัน ใจถึง เพื่อนเล่นการพนัน เป็นต้น มีบางส่วนที่ชอบเพื่อนที่มีพฤติกรรมดี เช่น เพื่อนที่เป็นกันเอง คุยเก่ง อธิบายชัด ชี้แจง สอนสนุกสนานอารมณ์ดี ตลกทำให้ไม่เครียด

ส่วนเด็กเรียนจะชอบเพื่อนที่มีพฤติกรรมดีและสร้างสรรค์ เช่น เพื่อนที่ไม่หนีเรียน เพื่อนที่เรียนเก่ง เพื่อนที่เข้าใจในเพื่อน เพื่อนที่เอาใจใส่เพื่อน และอารมณ์ขันพูดจาสนุกสนาน

4.2.2.2 พฤติกรรมในครอบครัว

เด็กหนีเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบทำงานบ้าน บางคนไม่ทำเลย ให้เหตุผลว่าขี้เกียจ แต่บางคนช่วยงานบางอย่างเช่น ล้างจาน กวาดบ้าน ถางหญ้า ซักผ้าของตัวเอง นึ่งข้าว กรอกน้ำ บางคนไม่ชอบแต่จำเป็นต้องทำเพราะแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน เด็กเรียน ส่วนใหญ่ชอบทำงานบ้านได้แก่ กวาดบ้าน ถูบ้าน นึ่งข้าว ซักผ้า เป็นต้น

กิจกรรมที่สนใจเป็นพิเศษ ทั้งเด็กหนีเรียนและไม่หนีเรียนชอบคล้ายๆกัน ส่วนใหญ่ชอบเล่นกีฬา เช่น ละคร กอล์ฟ รองลงมาคือ อ่านหนังสือการ์ตูน วาดรูป เล่นดนตรี แต่งเพลง ร้องเพลง งานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เขียนเว็บไซต์ เขียนโปรแกรม เล่นเกมส์ ดูหนัง คุยกับเพื่อน นอนเล่น ดูโทรทัศน์ ออกไปเล่นนอกบ้านกับเพื่อน และฟังเพลงเพราะฟังแล้วมีความสุข

กิจกรรมที่เด็กเรียนสนใจ ที่แตกต่างจากเด็กหนีเรียนคือ กิจกรรมชุมนุม อ่านหนังสือ นั่งทำการบ้านกับเพื่อน เป็นต้น

4.2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

ก. ปัญหาเรื่องเรียน เด็กหนีเรียนส่วนใหญ่จะพยายามแก้ไขโดย ถ้าติดศูนย์ก็จะพยายามแก้ไขให้ผ่าน ถ้ามีปัญหาการเรียนส่วนใหญ่จะปรึกษาเพื่อนเพราะเพื่อนเข้าใจมากกว่าพ่อ แม่ จะไม่กล้าปรึกษาพ่อแม่เพราะกลัวมีปัญหา กลัวพ่อ แม่ดุค่า ทำให้มีปัญหาทะเลาะกันตามมา หรือถ้าแก้ปัญหการเรียนไม่ได้ ก็ไม่เข้าโรงเรียน จะหนีเรียนไปเล่นที่อื่น เช่น ไปร้องเพลง สูบบุหรี่ กินเหล้า เล่นสนุกเกอร์ เล่นเกมส์ เป็นต้น

เด็กเรียน เมื่อมีปัญหาเรื่องเรียนส่วนใหญ่ปรึกษาผู้ปกครอง พ่อ แม่ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอนประจำวิชาที่เรียนแล้วไม่เข้าใจ ถามเพื่อนที่รู้ให้เพื่อนอธิบายให้ฟัง และปรึกษาเพื่อนสนิท

ข. ปัญหาครอบครัว เด็กหนีเรียน แก้ปัญหาด้วยการอยู่เฉยๆ เพราะคิดว่าเดี๋ยวดีกันเอง บางคนถามครอบครัวว่าทะเลาะกันเรื่องอะไร แล้วแก้ปัญหานั้น บางคนปรึกษาเพื่อน หรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง แต่บางคนจะอยู่เงียบๆคนเดียว ร้องไห้คนเดียวในห้อง เปิดเพลงฟังไม่พูดกับใครในบ้าน หรือพยายามนอนให้หลับ ถ้าทนไม่ไหวจริงๆก็ด่ากันแล้วเดินหนีไปเล่นเกมที่ร้านอินเทอร์เน็ต ไปเที่ยวเล่นนอกบ้าน กลับบ้านดึก หนีไปนอนบ้านเพื่อน ชวนเพื่อนไปเล่นที่ไหนก็ได้ ไม่กลับบ้าน

เด็กเรียน จะแก้ปัญหาด้วยการปรึกษาสมาชิกในครอบครัว พูดคุยกับพ่อแม่ ปรับความเข้าใจกันในครอบครัว หันหน้ามาคุยกันด้วยเหตุผล ถ้ามีปัญหากับพ่อแม่ก็ย้ายบ้านไปอยู่กับคนอื่น เช่น คุณยาย พ่อปัญหาตกลงค่อยกลับบ้าน บางคนหาทางระบายโดยโทรศัพท์ไปคุยกับเพื่อน และปรึกษาคุณครู เป็นต้น

ค. ปัญหาส่วนตัว เช่นความรัก หรือโรคประจำตัว เด็กหนีเรียน ส่วนใหญ่แก้ปัญหาด้วยการกินเหล้า เพื่อเรียกร้องความสนใจ ร้องลงมาก็คือปรึกษาเพื่อน แฟน พ่อ แม่ ร้องไห้เพื่อระบายออกอยู่เงียบๆคนเดียวไม่บอกใคร หรือไปคุยเล่นกับเพื่อนโดยไม่บอกว่าเราเป็นอะไร และหากิจกรรมที่สนุกทำ เช่น ซิ่งรถ เล่นเกมส์ ฟังเพลง เล่นกีฬา เป็นต้น

เด็กเรียน ส่วนใหญ่ปรึกษาหลายๆคน เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง พี่ เพื่อนสนิท ระบายให้เพื่อนฟัง หากิจกรรมทำให้ตัวเองมีความสุข และเมื่อยามเจ็บป่วยก็หายากิน เป็นต้น

4.2.4 ลักษณะการหนีเรียน

การหนีเรียนในที่นี้ ทีมวิจัยกำหนดไว้ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มแรก หนีเรียนในกลุ่มเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัว และมีปัญหาในการเรียน กลุ่มที่สอง หนีเรียนในกลุ่มเด็กเกเร และสุดท้ายหนีเรียนในกลุ่มเด็กดี ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ก. ลักษณะการหนีเรียนในกลุ่มเด็กมีปัญหาในครอบครัว และปัญหาในการเรียน ในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีมากที่สุดประมาณ ร้อยละ 60 ของเด็กหนีเรียนทั้งหมด เด็กมีปัญหาครอบครัว หมายถึงเด็กที่อาศัยในครอบครัวที่พ่อ แม่ เลิกกัน ตนเองอาศัยอยู่กับพ่อ หรือแม่ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือ อาศัย

อยู่กับญาติ บางคนพ่อ แม่ อยู่ด้วยกันแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ทะเลาะเบาะแว้ง กันเป็นประจำ หรือเด็กมีปัญหา เรียนไม่เก่งเรียนไม่เข้าใจในบางวิชาที่ยาก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือทำงานไม่ทัน ไม่มีการบ้านส่งครู และ เทคนิคการสอนของครูน่าเบื่อหน่าย เนื้อหาไม่ทันสมัย เป็นต้น

เด็กที่มีปัญหาครอบครัวมีหลายลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น กรณีของดาว

ดาวเป็นเด็กสาวกำพร้า มีน้องชาย 1 คน แม่จากดาวและน้องไปตั้งแต่ดาวเรียนอยู่ชั้นป.6 ขณะนี้ดาวเรียนชั้นมัธยมปลายแล้ว ดาวและน้องอาศัยอยู่กับตาและยาย พ่อของดาวนั้น หลังจากที่แม่จากดาวไป พ่อก็ได้แต่ดื่มเหล้าทุกวัน ไม่เป็นอันทำการทำงาน พ่อเคยบวชเป็นพระหลายครั้งแต่ก็อยู่ภายใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ไม่ได้ จึงต้องสึกออกมา เคยไปทำงานที่กรุงเทพฯ แต่ก็ไม่รอด เลยเป็นที่พึ่งให้น้องและดาวไม่ได้ ดาวเป็นเด็กเรียนหนังสือเก่งในชั้นแนวหน้า แต่ดาวเป็นคนชอบตามเพื่อน เพื่อนมีอะไรก็อยากมี เพื่อนของดาวล้วนแต่เป็นลูกคนมีฐานะกันทั้งนั้น เพื่อนไปเรียนพิเศษต่างจังหวัดดาวก็อยากไป บางครั้งยาก็ขายข้าวเพื่อให้เงินดาวไปเรียน ยายบอกว่า “ดาวเป็นเด็กเรียนเก่ง ไม่เคยยุ่งกับเขาหรือเรื่องทำนาทำไร่ ไม่เคยชวนเขาไปทำนาเลย ให้เขาอยู่แต่ในบ้านเรียนหนังสือ” แต่ดาวเป็นเด็กเจ้าอารมณ์ มีครั้งหนึ่งดาวอยากได้เงินเพื่อไปเที่ยวกับเพื่อนแต่ยายไม่มีให้ จึงประชด ด้วยการกินยาเกินขนาดจนต้องเข้ามาล้างท้องในโรงพยาบาล ดาวเคยไปอาศัยอยู่กับอาจารย์ที่สอนในโรงเรียน แต่ดาวอยู่ได้แค่เดือนกว่า ก็ต้องย้ายออกเพราะดาวขาดความรับผิดชอบขาดความเกรงใจ จำต้องกลับไปอยู่กับตายายอย่างลำบากเหมือนเดิม ตาเป็นคนพิการทำงานไม่ได้ น้องต้องเรียนหนังสือ มีแต่ยายเท่านั้นที่เป็นเรี่ยวแรงสำคัญของครอบครัว ความหวังของดาวคือสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยในคณะใด ๆ ครูเคยดูแลให้อาชีพเสริมโดยขายสินค้าในระหว่างเรียน แต่ดาวทำไม่สำเร็จ ขาดทุน ก็เป็นอันต้องเลิกไป ครูบอกว่า ดาวเป็นเด็กไม่ค่อยเชื่อฟังตา ยาย หรือใครก็ได้ที่สอน และแนะนำเขา เขาจะเชื่อมั่นในตัวเอง และเคยประกาศว่า ถ้าเขาสอบเรียนต่อได้จะให้ยายขายสมบัติชิ้นสุดท้ายของแม่คือที่ดิน เพื่อส่งให้ตัวเองเรียน แต่ดาวจะไปถึงดวงดาวได้หรือไม่ก็ต้องคอยลุ้นต่อไป

นักเรียนบางคน พ่อ แม่ ดายหมด อาศัยอยู่กับตา ยาย ที่ยากจน ต้องหาเงินเรียนเอง เงินที่ญาติส่งเสียก็ไม่เพียงพอ ในการดำเนินชีวิต ทำให้ ถึงหน้านา ก็ต้องทำนา คำนาน เกี่ยวข้าวเอง บางวันขาดเรียนไปทำนา หรือตอนเช้าก็ต้องไปไถนาก่อนมาโรงเรียน ทำให้มาเรียนสาย เข้าเรียนไม่ทันในบางวิชาก็มี เช่น กรณีของนัท

พ่อกับแม่ของนัท ได้พบและอยู่กินกันฉันสามีภรรยา โดยไม่มีพิธีแต่งงานกันที่กรุงเทพฯ เมื่อท้องแก่ก็กลับมาคลอดคนที่บ้านยาย ส่วนพ่อกลับไปทำงานที่กรุงเทพฯ แม่เลี้ยงนัทได้ประมาณ 5-6 เดือน หลังจากนั้นตามพ่อไปทำงานที่กรุงเทพฯ ผ่ากนัทไว้กับยายที่นี่ บางทีแม่ก็เอนาท์ไปเลี้ยงที่กรุงเทพฯ ชีวิตของนัทจะไปๆมาๆระหว่างกรุงเทพกับที่นี่ตลอด ส่วนพ่อที่มีอาชีพขับแท็กซี่ขับรถชน ไม่มีเงินซ่อม รถจึงถูกยึด ทำให้นัทกับแม่ต้องลำบาก แม่จึงพานัทมาฝากกับตายาย แม่ส่งเงินมาบ้าง

ไม่ส่งบ้าง คายายก็เลี้ยงดูตามประสานแก่บางที่แม่นัทไม่ส่งเงินมาต้องหาเงินซื้อนมเอง แม่ม่าเยี่ยม นัทเป็นบางครั้ง พอนัท 10 ขวบครอบครัวเริ่มมีปัญหา ไม่มีใครทราบความเป็นมาเป็นไป พอนัทอายุ 12 ขวบ แม่หอบน่องกลับมาหาขาย แม่เลี้ยงน่องด้วยความยากลำบาก เพราะแม่มีโรคประจำตัว คือ โรคหัวใจ พอนัทอายุ 13 ปี น่อง 2 ขวบกว่าๆ แม่ก็จากนัทไป ส่วนพ่อมางานศพแม่ หลังจากนั้นส่งเงินมากระท่อนกระแท่น แล้วก็หายเงียบไป

ตอนที่แม่มยังมีชีวิตอยู่ ชีวิตนัทกับน่องก็ลำบากมากพออยู่แล้ว แต่พอแม่ตาย พวกเขาต้องลำบากหนักเข้าไปอีก เพราะตากับยายไม่มีรายได้อะไร นัทต้องอยู่อย่างขาดๆ แคลน ๆ บางวันไม่ได้กินข้าวไปโรงเรียน พอกลับบ้านตู่กับข้าวก็ว่างเปล่าไม่มีอาหาร บางวันต้องอด หรือบางวันขายไปหาปูปลา กบเขียดตามทุ่งนา กว่าจะกลับ ก็ห่มสองห่ม จึงจะได้กินข้าวเย็น

นัทเป็นเด็กที่อดทน นิสัยดี ไม่ก้าวร้าว พุดจาสุภาพ มีใครจ้างไปทำอะไรก็จะไป บางทีเสาร์อาทิตย์ ไปรับจ้างไถนา ทำให้ปวดตามเนื้อตัว พอวันจันทร์มาโรงเรียนไม่ได้จึงต้องขาดเรียน แม้จะขาดแคลนเงินทอง นัทก็ไม่พึ่งยาเสพติด ไม่ลักเล็กขโมยน้อย ไม่ก้าวร้าว เขามีทางออกโดยการไปหาเพื่อน คูซิติ คูหนั่ง แต่ไม่ออกนอกถิ่นอกทาง

ถึงแม่นัทจะประสบปัญหาหลายด้านเขาก็พยายามเรียนหนังสือจนถึงมัธยมปลาย ผลการเรียนไม่ค่อยดีนัก เพราะนัทมีเรื่องกังวลในใจแต่เขาไม่เคยเล่าให้ใครฟังเลย

สิ่งที่น่าจะช่วยนัทได้คือเรื่องรายได้ ถ้านัทมีอาชีพเสริมระหว่างเรียนหนังสือจะทำให้มีนัทมีกำลังใจมากกว่านี้ ยายก็จะได้อำนาจน้อยลง น่องก็จะได้กินขนมอย่างคนอื่นเขาบ้าง

เด็กกลุ่มนี้มีจำนวนน้อยกว่าเด็กที่ เมื่อมีปัญหาในครอบครัวแล้ว เครียด ขาดกำลังใจในการเรียน จึงมักมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น หนีเรียนไปกินเหล้าแก้กลุ่ม เล่นการพนัน เล่นเกมส์เพื่อคลายเครียด พอเล่นบ่อยทำให้ติด และมีพฤติกรรมหนีเรียนเพื่อมาเล่นการพนัน เล่นเกมส์

ส่วนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนคือ เด็กที่เรียนไม่เก่ง หรืออ่อนในบางวิชา เรียนไม่เข้าใจ หรือถูกครูดุที่ไม่ส่งการบ้าน หรือเด็กที่สอบตกหลายวิชาแก้แล้ว แก้ก็ยังไม่ผ่าน นุ่ม นักเรียนชั้น ม. 3 เล่าว่า “ไม่รู้ว่าจะเรียนแล้วจะได้เป็นอะไร เรียนไปก็เท่านั้น” จากคำพูดนี้ทำให้เห็นว่า เด็กรู้สึกท้อแท้ เมื่อเขาเรียนไม่เก่ง เขาคิดว่าไม่สามารถประกอบอาชีพอะไรได้ในอนาคตจึงไม่ใส่ใจในการเรียน แต่ความเป็นจริงแล้วมีทางเลือกอีกมากมายที่เขาบังคับหาตัวเองไม่เจอ เช่น เขาอาจทำงานฝีมือเก่ง หรือมีพรสวรรค์ทางศิลปะ กีฬา หรือดนตรีก็ได้

วิชาที่เด็กมักหนีได้แก่ วิชาที่มีการคิดคำนวณ มีสูตรที่ยากต้องใช้ความจำ ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือ วิชาที่ต้องอาศัยการสื่อสาร เช่น ภาษาอังกฤษที่สอนโดยชาวต่างชาติ นักเรียนจะกลัว เนื่องจากสื่อสารไม่รู้เรื่อง ไม่รู้ว่าครูพูดอะไร จะตอบก็ไม่ว่าจะตอบอย่างไร จึงหนีเรียนมากกว่าวิชาอื่น บางห้องมีนักเรียนสามสิบกว่าคน เข้าเรียนแค่ 5-6 คนเท่านั้น ปู นักเรียนชั้น ม. 5 เล่าให้ทีมวิจัยฟังว่า “ถ้าเป็นครูสอนที่เป็นฝรั่งจริง พอคุยรู้เรื่อง แต่ตอนนี้เป็นชาวฟิลิปปินส์ สำเนียงแปลก ทำให้ พูดกันไม่รู้เรื่อง แต่ครูคนไทยสอนภาษาอังกฤษ สนุกดี อย่างเช่น ครู วัฒนา”

ข. ลักษณะการหนีเรียนในกลุ่มเด็กเกร ในที่นี้หมายถึง เด็กที่ติดการพนัน ติดเหล้า ยาเสพติด ติดเพื่อน ในกลุ่มนี้พ่อแม่มีรายได้พอส่งเสียให้เรียนต่อได้ แต่ตัวเด็กเองไม่รักเรียน ชอบหนีเรียน ในกลุ่มนี้มีประมาณ ร้อยละ 20 ของเด็กหนีเรียนทั้งหมด

เด็กวัยรุ่นนี้ อารมณ์จะปั่นป่วน เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรม เกร ก้าวร้าว มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ในวัยรุ่นตอนต้นการควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดีนัก บางครั้งยังทำอะไรตามอารมณ์ตัวเองอยู่บ้าง แต่จะค่อยๆดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น (นพ. พนม เกตุมาน. http://www.psychlin.co.th/new_page_56.htm)

ลักษณะของเด็กในกลุ่มนี้ จะมีพฤติกรรมเกร จี้เกียจ ชอบสบาย มีค่านิยมตามแฟชั่น ชอบความทันสมัย มีอิทธิพลใหม่ๆออกใหม่ก็อยากได้ ใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย บางคนติดการพนัน ติดเกมส์ คีฬาเหล่านี้ประจำ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพ และพฤติกรรมที่เสี่ยงในอนาคต การหนีเรียนในเด็กกลุ่มนี้ หนีได้ทุกวิชา บางคนแต่งชุดนักเรียนออกจากบ้าน ขอเงิน พ่อ แม่ เหมือนปกติ แต่มาไม่ถึงโรงเรียน เวลาวางตัวตามร้านเกมส์ ร้านคาราโอเกะ ร้านอาหารข้างทาง เล่นอยู่แถวนั้น จนถึงเวลาเลิกเรียนจึงกลับบ้านพร้อมกับเพื่อนก็มี

เด็กบางคนมีนิสัยที่ไม่ชอบเรียน(จี้เกียจ)อยู่แล้วแต่ยังไม่ใช่ เด็กเกรแต่มาโรงเรียนกับกลุ่มเด็กเกรคืออาศัยช้อนท้ายมอเตอร์ไซค์ของเพื่อนมา พอเพื่อนที่เกรหนีเรียนก็ไปกับเพื่อน เพราะถ้าเพื่อนหนีเรียนแล้ว ตัวเองไม่หนีก็จะไม่มีรถกลับบ้าน จึงจำเป็นต้องไปด้วยกันในกรณีแบบนี้ทำให้มีเด็กหนีเรียนเพิ่มขึ้นอาจโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม

กรณีของ ต้า นักเรียนชั้นม. 1 เทอมปลาย อายุ 13 ปี เป็นลูกคนโต มีน้องสาวเล็กๆ อายุ ขวบกว่า พ่อแม่อยู่ด้วยกัน ครอบครัวรักใคร่กันดี พ่อของต้าพูดว่า “ผมทำนา แต่ไม่เคยให้ลูกทำนาด้วยกลัวลูกเหนื่อย อยากให้ลูกสบาย” ตอนเริ่มเข้าเรียนชั้น ม. 1 เทอมแรก ต้าเป็นเด็กตั้งใจเรียน แต่พอมาเทอมปลาย ต้าเริ่มคบเพื่อนที่มาจากต่างหมู่บ้าน และมีพฤติกรรม สูบบุหรี่ หนีเรียน และเริ่มทดลองสารระเหยกับเพื่อน

ตอนแรกผู้ปกครองไม่รู้ เพราะตื่นเช้าต้ามก็แต่งตัวมาโรงเรียน ตอนเย็นก็กลับบ้านตามปกติ ผู้ปกครองเริ่มทราบเมื่อมีจดหมายจากทางโรงเรียนไปถึงผู้ปกครองว่าลูกไม่เข้าเรียน พ่อของต้าตกใจมากไม่คิดว่าลูกชายคนโตจะเป็นแบบนี้เพราะต้าเป็นความหวังของครอบครัว จึงได้มาสังเกตการณ์พฤติกรรมของลูกที่โรงเรียน พ่อพบต้าที่โรงอาหารกำลังนั่งเล่นกับเพื่อน ในช่วงเวลาเรียน

พ่อบอกว่า ต้ามีเพื่อนมาจากหลายๆหมู่บ้าน แต่ละทีจะมีที่เด็ดต่างกัน บางหมู่บ้านที่มีกัญชา เด็กจะเอามาโรงเรียน และสูบด้วยกัน บางคนเอาสารระเหย หรือบุหรี่มาโรงเรียน ต้าบอกว่า สูบบุหรี่ครั้งแรกเพราะว่าอยากลอง และเห็นรุ่นพี่สูบ สูบมาประมาณหนึ่งปีปัจจุบันสูบวันละ 5 มวน ต้า

บอกว่า เขาหนีเรียนด้วย “ในห้องมีนักเรียนสี่สิบกว่าคนผู้ชาย ยี่สิบกว่าหนีเรียน 11 คน ผู้หญิงหนีเรียน 2 คน”

พ่อของต้าบอกว่า “พอผมเห็นสถานการณ์แบบนี้แล้ว ไม่กล้าให้ลูกเรียนในโรงเรียนต่อ ถ้าเรียนต่อลูกผมไม่รอดแน่นอน เขาอาจคิดยาเสพติดตัวอื่นด้วยอย่างเช่นกาว หรือกัญชา เพราะเขามีเพื่อนเยอะ เพื่อนคนอื่นพ่อแม่เขาไม่ยอมรับว่าลูกตัวเองเกเรก็มี ผมนะตัดสินใจให้ลูกหยุดเรียนเลย ให้มาอยู่กับผมตลอดผมจะสอนเอง ผมดูแลในโรงเรียนครูก็ไม่ได้ทำอะไร ไม่ได้มาควบคุมจับกับเด็กพวกนี้ เขาเอาแบบใครสนใจก็เรียนไป ใครไม่สนใจครูก็ไม่ทำอะไร เด็กขนาดนี้เขายังไม่รู้เรื่องหรือ ถ้าไม่มีใครมาดูแล ว่ากล่าวตักเตือน”

ค. ลักษณะการหนีเรียนในกลุ่มเด็กเรียนดี เด็กกลุ่มนี้การหนีเรียนมาจาก 2 ปัจจัยคือ

หนีตามสิทธิ คือในการเรียนการสอนกำหนดว่านักเรียนจะต้องเข้าห้องเรียน ร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด ถึงจะมีสิทธิ์สอบ เด็กเรียนหลายคนคิดว่า ในเมื่อตนเองตั้งใจเรียนมาครบตามกำหนดมีสิทธิ์สอบแล้วก็ขอพักบ้างไม่อยากเรียนเต็มตามที่กำหนดทั้งหมด การหนีเรียนแบบนี้ไม่ได้จำกัดว่าเป็นวิชาใด ยาก หรือง่าย เพียงแค่ขอใช้สิทธิ์ ก็พอ

หนีเรียนในบางวิชาเพื่อไปทำการบ้าน หรืองานที่ค้างค้ำที่ไม่ทัน นักเรียนจะมีการตรวจเช็คว่าคุณเองสามารถใช้สิทธิ์ การไม่เข้าเรียนวิชาใดได้บ้าง ซึ่งหมายความว่าวิชาใดที่เข้าเรียนครบ ร้อยละ 80 แล้ว ก็สามารถ หนีเรียน ไปทำงานวิชาอื่นได้ เช่น บี นักเรียนชั้นม.6 หนึ่งในทีมวิจัยบอกว่า “วันนี้ผมก็หนีวิชาภาษาไทย เพื่อไปทำการบ้านวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะผมหยุดเรียนหลายวันเพื่อไปแข่งโครงการที่จังหวัดนครราชสีมา ครูสั่งงานหลายอย่างผมทำไม่ทัน ต้องขอเวลาทำงานส่งก่อน”

ในกลุ่มเด็กเรียน หลายคนก็เบื่อการเรียน เบื่อครู แต่ก็ต้องอดทน ใก้น้อย นักเรียนชั้น ม.5 เล่าว่า “หนูก็เบื่อการเรียน เบื่อครู เหมือนกัน แต่คิดถึงพ่อแม่ สงสารพ่อแม่ ที่ท่านหาเงินส่งเสียให้เรียน และตัวเองก็อยากมีอนาคตที่ดี จึงอดทนไม่หนีเรียน”

4.2.5 สถานที่อยู่ของเด็กหนีเรียน

เวลาหนีเรียน นักเรียนมักจะออกจากห้องไปกับเพื่อน อาจเป็นเพื่อนที่นั่งมอเดอร์ไค์มาด้วยกัน หรือเพื่อนที่ชอบหนีเรียนด้วยกัน หรือบางคนหนีคนเดียว แล้วไปจับกลุ่มกับเพื่อนห้องอื่น หรือรุ่นพี่ อยู่ตามที่ต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นที่ลับตา ห่างไกลจากผู้คน และในหลายๆ ไม่มีคนสัญจรไปมา เช่น

อาคารชั่วคราวเนื่องจากเป็นอาคารที่อยู่ในที่ลับตา ห่างจากผู้คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กชาย มักจะไปเล่นการพนันที่นั่น เช่น ปั่นเปาะ เล่นไพ่ เล่นโดมิโน หรือกินเหล้า

โรงอาหาร ปกติในช่วงเวลาเรียนจะเงียบ ไม่ค่อยมีใครย่างกรายมาแถวนั้น แต่เด็กหนีเรียนบางคนไปนั่งเล่น ไปกินอาหาร หรือแม้กระทั่งไปปรับทุกข์กับแม่ค้า ป้าเพ็ญศรี แม่ค้าในโรงอาหาร และเป็นทีมวิจัยด้วยบอกว่า มีเด็กม. 3 มา เล่าให้ฟังว่า ตัวเองตั้งท้องได้ 2 เดือนกว่า ไม่รู้ว่าจะทำ

อย่างไร ไม่กล้าบอกพ่อแม่ กลัวถูกดุ จากสถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเด็กขาดที่พึ่ง หรือที่ปรึกษาที่เขาไว้วางใจ

ห้องที่ว่าง และอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่จะอาศัยนอนเล่น นั่งเล่น เพราะเจียบ ลับหูลับตาครู และเพื่อนนักเรียน

ศาลาไทย ปกติเป็นศาลาที่ตั้งไว้ตามหน้าอาคารต่างๆ เพื่อเป็นที่นั่งเล่น พักผ่อนหย่อนใจแก่นักเรียน แต่ปัจจุบัน จะมีนักเรียนมาจองกันเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มจะมีศาลาประจำของกลุ่มตัวเอง นักเรียนจะมาแต่เช้าแล้วเอาของไปเก็บและจองไว้ตลอดวัน ในแต่ละศาลาจะมีเด็กอยู่ประจำตลอด พอครูถามว่า “ทำไมไม่เข้าเรียน” เด็กจะตอบว่า “เป็นคาบว่าง” ซึ่งครูก็ไม่สามารถตรวจเช็คได้ทั้งหมดเพราะมีหลายชั้นเรียน

ศาลาไทย และหอประชุม ที่เด็กหนีเรียนมักไปรวมกลุ่มกัน

กลับบ้าน กลับหอพัก ออกนอกโรงเรียน เด็กบางคนกลับหอพักเพื่ออยู่กับแฟน สองต่อสอง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันควร การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ “ผมเห็นมีรถปิคอัพมารับ นักเรียนหญิง ม.ปลาย ที่หน้าโรงเรียนในช่วงเช้าหลังเคารพธงชาติ” เป็ด นักเรียนในทีมวิจัย กล่าว

หอประชุม เป็นห้องโล่งกว้าง โกลuhu โกลตาผู้คน เด็กจะหนีมาเล่นการพนัน โยนเหรียญ ปั่นแปะ กันที่นี่ มีทั้งนักเรียนมัธยมต้น และมัธยมปลาย

วัดป่าหลังโรงเรียน เนื่องจากวัดกับโรงเรียนมีรั้วติดกัน และบริเวณวัดเป็นป่าไม้ขึ้นรก บริเวณหลังโรงเรียนก็เป็นแปลงเกษตรปลูกหว่าย ง่ายแก่การหลบ และยากแก่การติดตามของครู นักเรียนจะจับกลุ่มกัน ตามป่าในวัด และตามเถียงนา

ร้านคาราโอเกะ ร้านอินเทอร์เน็ต มีเด็กบางคนเล่นเกมสัจจนติด จึงหนีเรียนเป็นประจำเพื่อไปเล่นเกมสัจ พอหมดเวลาเรียนก็กลับบ้านพร้อมเพื่อน

4.2.6 หนีเรียนแล้วเกิดอะไรขึ้น

เมื่อหนีออกจากห้องเรียนแล้ว นักเรียนไปหลบอยู่ตามที่ต่างๆ และเล่นการพนันมากที่สุด พบทุกระดับชั้น เช่น ปั่นแปะ เล่นมิโน เล่นไพ่ ทายหน้าหนังสือ (ทายหน้าหนังสือว่าลงท้ายด้วยเลข คู่หรือคี่ แล้วลงเงินกัน) และน้ำเต้า ปลูกปลาเป็นต้น รองลงมาคือ กินเหล้า สูบบุหรี่ สูบกัญชา คมกาว เล่นกีตาร์ นอนเล่น คุยกัน ร้องเพลง ฟังเพลง ทำงานส่งครู บางกลุ่มออกจากโรงเรียนกลับไปนอนเล่นที่หอพักกับแฟน และไปเล่นเกมส์ อินเทอร์เน็ต เล่นสนุกเกอร์ นอกโรงเรียน นักเรียนหญิงบางคน มีรถปิคอัพมารับที่หน้าโรงเรียน ออกไปในเวลาราชการ นักเรียนที่หนีจะรวมเป็นกลุ่มๆ ส่วนใหญ่แบ่งชายหญิง

เอ่ นักเรียนหญิงชั้นม. 2 เล่าว่า หนูเคยหนีเรียน บางวันไม่เข้าเรียนเลย จะหนีไปกับเพื่อน นักเรียนหญิงด้วยกัน ออกไปหลังโรงเรียน อยู่ตามเถิงนา หรือวัดป่า ส่วนใหญ่ ไปนั่งเล่น คุยกันกับเพื่อน ฟังเพลง สูบบุหรี่ เคยทดลองคมกาวด้วย แต่เหม็นมาก หนูไม่ชอบ แม่ของเอ่บอกว่า ลูกหนีเรียน จนครูปกครองมีจดหมายตาม ตนจึงทราบเรื่อง และได้ย้ายลูกไปเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้าน และคอยดูแลอย่างใกล้ชิด แม่ของเอ่ พบว่าลูกคิดบุหรี่ วันไหนไม่ได้สูบจะหงุดหงิด และเอ่มีพฤติกรรมรัก ชอบ เพื่อนเพศเดียวกันด้วย

จากการเก็บข้อมูลจากเจ้าของร้านเกมส์ ร้านสะดวกซื้อ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ให้บริการนักเรียน พบว่า มีนักเรียนมาเล่นเกมส์ และอินเทอร์เน็ตทั้งในเวลาเรียน และในวันหยุดราชการ เล่นคนละหลายชั่วโมง ช่วงกลางคืนมีนักเรียนจิ้มเตอร์ไรซ์ นั่งซ้อนท้ายมาเป็นคู่ๆ และซื้อเหล้า เบียร์ บอกว่าจะไปเที่ยวที่เขื่อนลำพะยังตอนบน (เขื่อนวังคำ) ช่วงดึกมักซื้อเหล้าเบียร์ นั่งดื่มที่หน้าร้าน และพบเด็กนักเรียนประชิดพ่อแม่ แฟน ด้วยการกินยาเกินขนาด และกินสารพิษอื่นๆ แล้วมานอนรักษาในโรงพยาบาล มีเด็กนักเรียนคิดสารเสพติดมาบำบัดในโรงพยาบาล ส่วนใหญ่เป็น สารระเหย และยาบ้า และมีเด็กนักเรียนมัธยมต้นใส่ชุดลูกเสือ หรือชุดคอซอง มาฝากครุภัก์ ที่โรงพยาบาลด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า จากการศึกษาของทีมีวิจัย พบนักเรียนที่หนีเรียนแล้ว มักไปเล่นการพนันมากที่สุด พบทุกระดับชั้น ถ้าเด็กเล่นการพนันเล็กๆน้อยๆเหล่านี้แล้ว คิดว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา จะส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ มีความเสี่ยงต่ออบายมุขตัวอื่นๆในอนาคตได้ง่าย ดังกรณีของเอ

เอ เรียนอยู่ชั้น ม.5 พ่อ แม่ ของเออยู่ย่ำง เอาศัยอยู่กับแม่ พ่อไปแต่งงานใหม่ที่ต่างจังหวัด ไม่ได้ส่งเสียเอเลย แม่ซึ่งไม่มีงานประจำ อาศัยรับจ้างทำนาไปวันๆ และนวดไทย แล้วแต่จะมีคนจ้าง แม่ไม่มีที่นาเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่รายได้ไม่พอกับรายจ่าย บางวันได้เงินมาโรงเรียน แต่บางวันไม่ได้สักบาท อาศัยกินข้าวเที่ยงกับเพื่อนหรือบางวันห่อข้าวมากิน แม่มักจะบ่นว่าเอตลอด ตั้งแต่เด็กจนโต จนเอรำคาญ พอมารโรงเรียนก็เรียนไม่เก่ง บางวิชาก็เรียนไม่รู้เรื่อง เอจึงเป็นเด็กหนีเรียนเป็นประจำ กิจกรรมที่ทำขณะหนีเรียนคือ เล่นการพนัน เอชอบเล่นไพ่ พอเล่นได้เงินมาจะเอาเงินไปแต่งรถมอเตอร์ไซค์ ไปเที่ยวกับเพื่อน บางวันเล่นได้เงิน 1,000-2,000 บาททำให้เอติดใจ และเล่นบ่อยๆ

แต่ถ้าเล่นแล้วเสียเงินจนหมด ก็จะกู้เงินเพื่อนเล่นต่อ พอไม่มีเงินจ่ายหนี้ ก็จะเข้าพัวพันกับยาเสพติด ซึ่งเริ่มจากบุหรี่ กล้วยา กาว จะเอามาขายให้เพื่อน เพื่อเอาเงินมาใช้หนี้ และตัวเองก็ได้เสพติด และเงินที่ได้มา เอาก็เอามาเล่นการพนันอีก พอเงินหมดไม่มีที่หาเงิน ก็จะสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น โดย ตั้งแก๊งรีดไถในโรงเรียน เอากับเพื่อนที่หนีเรียนและเล่นการพนันด้วยกัน จะตั้งแก๊งที่หน้าห้องน้ำ และทางขึ้นอาคารเรียน ของนักเรียนม.ต้น ถ้าใครจะเข้าห้องน้ำ หรือ เดินผ่านชั้นบันไดเพื่อไปเรียน จะต้องจ่ายค่าคุ้มครอง เป็ด หนึ่งในทีมวิจัยบอกว่า “ตอนผมเรียนมัธยมต้น ก็เคยจ่าย 15 บาท เพื่อผ่านบันไดชั้นเรียน”

4.3 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้เด็กหนีเรียน

จากการศึกษาสถานการณ์การของเด็กหนีเรียน ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยงของปัญหาการหนีเรียน กับปัจจัยหลายๆด้าน ซึ่งแต่ละด้านก็มีความสำคัญ ที่ส่งผลแก่กันและกัน มีความเชื่อมโยงกัน ไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ การศึกษาของทีมวิจัยพบว่าปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญของการหนีเรียนของนักเรียนโรงเรียนเขาวงพิทยาคารมี 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ตัวนักเรียน และชุมชน

4.3.1 ครอบครัว

ก. สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็ก

เนื่องจากภาวะสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ระบบทุนนิยม เข้ามาแทนที่สังคมเกษตรซึ่งเป็นสังคมดั้งเดิมของคนเขาวง ที่แต่ก่อนสามารถอยู่ได้ด้วยการทำงาน หลังหนานา ก็ทอผ้า หรือหาอยู่หากินตามท้องทุ่งนา หากบ หากเขียด หากปลาหรือหาอาหารตามป่าเขา ใครมีกบ เอาไปแลกปลา มีปลาเยอะก็แบ่งปันกันกิน มีลูกหลานก็ฝากกันดูแลได้ ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชนมีความเหนียวแน่น และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

แต่ในปัจจุบันทุกคนต่างดิ้นรนทำมาหากิน หาเงิน ตัวใครตัวมัน ทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชน และญาติพี่น้องลดลง ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ สื่อต่างๆ ไลน์เข้ามาในชุมชน ไม่ว่าจะ อินเทอร์เน็ต ที่ทำให้โลกนี้ดูเหมือนแคบลง โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ ซีดี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสื่อในวงกว้างที่ทำให้ชุมชนเกิดการบริโภคมมากขึ้น กระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทำให้ชุมชนเขาวงตั้งรับไม่ทันเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกร ไม่ได้พัฒนาตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ช่องว่างระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก ขยายใหญ่ขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพ่อ แม่ ต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำงานในเมือง หาเงินมาจุนเจือครอบครัว เนื่องจากรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น บางครอบครัวมีหนี้สินล้นพ้นตัว ทิ้งให้ลูกอยู่กับคนอื่น เช่น ตา ยาย ป้า น้า อา เป็นต้น จะกลับบ้านอีกทีก็ต้องรอเทศกาลสำคัญประจำปี เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันตรุษจีน เป็นต้น บางคนมีความรับผิดชอบที่ส่งเงินมาจุนเจือครอบครัว แต่บางคนไม่ยอมส่งเสียปล่อยให้เป็นการของผู้ดูแลเอง หรือบางครอบครัวพ่อ แม่ ลูกอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน

แต่ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลกันเท่าที่ควร เพราะพ่อตื่นนอนพ่อ แม่ก็ต้องรีบไปทำงาน ลูกตื่นทีหลังก็ไปโรงเรียนเลย พอตตอนเย็นลูกกลับบ้าน แล้วไม่เจอใคร ก็ออกไปเล่นกับเพื่อน กลับบ้านอีกทีตอนพ่อแม่หลับแล้ว ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็กหนีเรียน ไม่ค่อยดีเท่าที่ควร เด็กบางคนครอบครัวฐานะดี แต่พ่อแม่ทำแต่งงาน ไม่มีเวลาให้ลูกทำให้ความอบอุ่นในครอบครัวน้อย เด็กก็หนีเรียนได้เช่นกัน

จากข้อมูล ชี้ให้เห็นว่าเด็กหนีเรียน มากกว่าร้อยละ 60 มีปัญหาครอบครัว ไม่ว่าจะเป็ครอบครัวแตกแยก หรือพ่อแม่ไปทำงานที่อื่นเด็กอาศัยอยู่กับญาติ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ป้า และญาติอื่นๆ ส่วนใหญ่บิดามารดามีอาชีพหลักทำนา อาชีพเสริม รับจ้าง และทำงานต่างจังหวัดหลังหน้าเก็บเกี่ยว

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ของคนไทยในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่แต่ก่อนครอบครัว จะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และลูกๆ หลานๆ ได้มีเวลาทำกิจกรรมเกือบทุกอย่างในครอบครัวร่วมกัน ตั้งแต่การหุง หา อาหาร ก่อนจะได้อาหารมาแต่ละมื้อก็ต้องแบกเสียมลงไปทุ่งนา หากบ หาเห็ด หรือหาเห สะดุ้ง สวิง ลงไปลำห้วยหาปู ปลา ลูกกบ ลูกเหียด มาเป็นอาหาร และในช่วงทำนา บุตรหลานที่ว่างจากเรียนหนังสือในตอนเย็น เสาร์ อาทิตย์ หรือช่วงปิดเทอม จะไปช่วยพ่อแม่ ไถนา คำนาน เกี่ยวข้าว ทุกขั้นตอนของวิถีชาวนา หรือวิถีของชุมชน บุตรหลานก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ไม่ต่างจากผู้ปกครอง

วิธีการเลี้ยงลูกก็เป็นไปตามธรรมชาติ ทำให้พวกเขาซึมซับมาตลอดและเข้าใจวิถีของครอบครัว วิถีของชุมชนได้ดี ไม่เกิดช่องว่างเหมือนในปัจจุบันที่สังคมบริโภคนิยม และกระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามาแทนที่ ทำให้ครอบครัวต้องดิ้นรน หาเงินเพื่อจุนเจือครอบครัว สื่อต่างๆก็แย่งเวลาของเด็กให้ห่างจากผู้ปกครองไปเรื่อยๆ วิถีชีวิตแบบชุมชนชาวนาเดิมได้เปลี่ยนไป ในปัจจุบันคือนักเรียนมีหน้าที่เรียนอย่างเดียว พ่อแม่ มีหน้าที่หาเงินให้เด็กไปโรงเรียน นักเรียนผู้ใดหลายคนในปัจจุบัน ที่พ่อ แม่ทำนา แต่ตัวเองไม่เคยเหยียบขงไปทุ่งนาเลย ไม่เคยรู้ว่า การไถนา คำนาน เกี่ยวข้าว เป็นอย่างไร พ่อ แม่ทำนาอยากลำบากแค่ไหน ในช่วงเลิกเรียนหรือวันหยุด เด็กจะดูทีวี เข้าร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ตหรือขับรถมอเตอร์ไซด์ซึ่งเล่นกับเพื่อน วิถีของเด็ก และผู้ปกครองแตกต่างกัน ทำให้มีปัญหการสื่อสารในครอบครัว เพราะรับรู้คนละเรื่อง ประกอบกับผู้ปกครองบางคนไม่ยอมให้ลูกลำบากเหมือนตนเองอยากให้ใช้ชีวิต แบบสบายๆ อยากให้เรียนหนังสือ ให้เป็นเจ้า เป็นนาย ทำให้เด็กไม่มีทักษะในการใช้ชีวิตเท่าที่ควร

ข. สภาพทางเศรษฐกิจในครอบครัว

เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้ปกครองเปลี่ยนไป ต้องมีการอพยพเข้าไปทำงานในเมือง ทำให้เด็กบางคนต้องอาศัยอยู่กับญาติ บางครั้งเกิดความกดดันจากผู้ดูแล แต่บางคนอาศัยอยู่กับพ่อ แม่ แต่ถูกดู ค่า จากบ้าน หรือทะเลาะกับคนในครอบครัว ก็หมดอารมณ์ไม่ยอมเรียน และครอบครัวยากจน

พ่อ แม่ไม่ให้เงินมาโรงเรียนเลย หรือบางคนได้เงินมาน้อย ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน จึงหนีเรียนไปเล่นไพ่ เพราะอยากได้เงิน ในการใช้จ่าย

4.3.2 โรงเรียน

การศึกษาในอดีตของชุมชนเขาวงนั้นเริ่มที่วัด โดยมีพระเป็นครู ในขณะที่สอนการอ่านเขียน ก็สอนธรรมมะแทรกไปด้วย วัด กับชุมชนในสมัยนั้นถือเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน ไม่ได้แยกส่วน วัด เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ต่อมา มี พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานเอกเทศแยก ออกจากชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนตามที่รัฐกำหนด ตั้งแต่ ประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษา ทำให้ชุมชน และโรงเรียนแยกห่างออกจากกันเรื่อยๆ แม้ในปัจจุบัน โรงเรียนเขาวงพิทยาคารได้พยายามเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนมากขึ้น โดยจัดกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ้าน วัด โรงเรียน เช่นการร่วมกิจกรรมจัดขบวนแห่เทียนพรรษาในวันเข้าพรรษา ขบวนลอยกระทงในวันเพ็ญเดือนสิบสอง ร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมทางศาสนาที่ชุมชนถือปฏิบัติมาหลายปี แต่วิถีของชุมชนจริงๆก็ยังคงแตกต่างกัน

ก. การจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนเขาวงพิทยาคารในปัจจุบันนั้น ใช้นโยบายเดินเรียนคือครูอยู่ประจำห้อง ให้นักเรียนเดินไปเรียนกับครูในแต่ละรายวิชาซึ่งผลดีของการเดินเรียนก็คือ สื่อการเรียนการสอน หรืออุปกรณ์ต่างๆในการเรียนไม่ต้องลำบากในการโยกย้าย การเปลี่ยนนโยบายการเรียนประจำห้องเป็นการเดินเรียนเนื่องจากนักเรียนบางส่วน ที่อยู่ประจำห้องไม่ยอมเอาหนังสือหรืออุปกรณ์การเรียนกลับบ้าน จะเก็บไว้ที่โต๊ะเรียนที่โรงเรียนส่งผลให้นักเรียนไม่ได้ทบทวนวิชาเรียน หรือทำการบ้าน อ่านหนังสือ

การเดินเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองเหมือนเรียนตามมหาวิทยาลัยไม่ต้องนั่งรอในห้องตลอดและนักเรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศด้วย แต่สำหรับนักเรียนพอเปลี่ยนมาใช้การเดินเรียนจึงเป็นโอกาสอันดีของการหนีเรียน เนื่องจากช่วงที่เดินไปหาห้องเรียนในรายวิชาใหม่ ผ่านหลายจุดที่เป็นจุดที่เด็กหนีเรียนมักไปรวมกลุ่มกัน เช่น ศาลาไทย โรงอาหาร หอประชุม ห้องที่ว่าง อาคารชั่วคราว หรือออกนอกโรงเรียน นักเรียนมีเหตุผลมากมายที่จะแะวะพักตามจุดต่างๆ ดังกล่าว เช่น ชี้เกียดดิน แคร่ร้อน กลัวเป็งหลูด เหนื่อย เป็นต้น

ข. รายวิชาที่เรียนและเทคนิคการสอน ก็มีผลให้เด็กหนีเรียน เช่นวิชาที่ยากมีการคำนวณหรือต้องจำสูตรยากๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือปัญหาการสื่อสาร เช่น ภาษาอังกฤษ ที่สอนโดยชาวต่างชาติ สื่อสารไม่รู้เรื่องก็ไม่เข้าเรียน เช่นกัน

ครูบางคน ใช้วิธีการสอนแบบโบราณเมื่อสมัยหลายปีที่แล้ว คือพอเข้าห้องเรียนก็เปิดตำราอ่านตามหนังสือ ให้นักเรียนเขียนตาม ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ตัวครูผู้สอนเองก็มีส่วนให้เด็กหนีเรียน นักเรียนบอกว่า “ครูสนใจ เอาใจแต่เด็กเก่ง และมีทัศนคติที่ไม่ดีกับเด็กหนีเรียน” มองว่าเด็กหนีเรียนเป็นเด็กไม่ดี เกเร ครูจะพูดต่อเสียด คำทอ ทำให้นักเรียนไม่ชอบครู ครูบางคนเคร่งเครียดเกินไป สอนน่าเบื่อ สอนไม่เข้าใจ สอนมากเกินไป ครูบางคนมีแต่สั่งงาน ไม่เคย

สอน ครูบางคนจู้จี้ ขี้บ่น ไม่เข้าใจนักเรียน ครูบางคนชอบดู คำนักเรียนเวลาเข้าห้องเรียนซ้ำ นักเรียนเลยประชดครูโดยการไม่เข้าเรียน หรือนักเรียนบางคนถูกครูกดดันให้ออกไปเขียนหน้ากระดาน แล้วตัวเองทำไม่ได้ทำให้อายเพื่อน ถูกเพื่อนล้อเลียน เป็นต้น

กระบวนการสอนของครูตามระบบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ครูยังสอนเน้นการบรรยาย เน้นความจำตามหนังสือ 8 กลุ่มสาระ 67 มาตรฐาน อัดแน่นเชิงเนื้อหาวิชาการ ตลอดทั้งวัน วันละ 6 - 8 คาบ ในเนื้อหา 8 กลุ่มพบว่า เนื้อหาทางด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพ และเทคโนโลยีตกยุคและล้าสมัยเป็นอย่างยิ่ง ขาดความน่าสนใจเป็นที่สุด (กันทิมา ลีจันทิก. บทความทางเวบไซค์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 10 มิย. 2552 www.thaihealth.or.th)

ก. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีผลต่อการหนีเรียน เช่น หลังโรงเรียนมีวัดป่า เป็นที่ๆหลบออก จากโรงเรียนง่าย และไม่มีใครสังเกตเห็น ศาลาไทยหน้าอาคารต่างๆสำหรับพักผ่อน เด็กจะจ้องกัน เป็นกลุ่มๆเป็นศาลาประจำกลุ่มทุกวัน ตั้งแต่เช้าจนเย็น พอครูถามก็บอกว่าคาบว่าง ไม่ได้เรียน ครูก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า ว่างจริงหรือไม่ เนื่องจากเดินเรียนไม่มีห้องประจำ พอคาบว่างนักเรียนก็นั่งเล่นตามที่ต่างๆนอกห้องเรียน อาคารชั่วคราว ไม่มีคนอยู่เป็นที่มั่วสุมได้ดี และมีสิ่งรุ่มร่าเยอะ เช่น ในโรงเรียนมี ธารระเหย บุหรี กัญชาการเล่นการพนัน เป็นต้น

สถานที่เรียนก็มีส่วนในการหนีเรียน บอย นักเรียน ม.4 เล่าว่า “เรียนบางครั้งก็ไม่สนุก เพราะไม่มีที่เรียน (ที่เรียนที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจในการเรียน) ในบางวิชาที่กล่าวถึงห้องทุ่งนา หรือระบบนิเวศน์อื่นๆ นักเรียนก็อยากออกนอกสถานที่บ้าง”

4.3.3 นักเรียน

ก. ตัวเด็กเอง นักเรียนตั้งแต่ชั้น มัธยมปีที่ 1-6 เป็นช่วงวัยรุ่น พัฒนาการของวัยรุ่นจะแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ วัยรุ่นตอนต้น (10-13ปี) วัยรุ่นตอนกลาง (14-16 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (17-19 ปี) เด็กวัยรุ่น มีพฤติกรรมอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง อารมณ์จะปั่นป่วน เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุได้ง่าย อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้ อาจทำให้เกิดพฤติกรรม เกร่ ก้าวร้าว โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนต้น

ข. การเลี้ยงดู ในแต่ละครอบครัวการเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน เช่น ถ้าครอบครัวเลี้ยงดูอย่างเข้าใจ มีเวลาใกล้ชิดลูก ให้การปรึกษาหารือในสิ่งที่วัยรุ่นอยากทดลองทำ ไม่ว่าจะถูกหรือผิด และคอยสอนแนะแนวทางในการแก้ปัญหาให้ ในครอบครัวก็ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กก็จะไม่เกร่ ก้าวร้าว ไม่หนีเรียน แต่ในทางตรงกันข้าม ในกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่เคยถูกฝึกให้ลองคิด ลองทำก่อน จะเกิดความสับสน วุ่นวายใจขาดความรู้ ขาดทักษะ ขาดการฝึกฝน ขาดการลองทำผิดทำถูกมาก่อน จึงทำให้กลุ่มนี้ตกอยู่ในกลุ่มที่มีอันตรายสูง และในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลย หรือไม่เคยสอนให้ยับยั้งชั่งใจมาก่อน นี้ก็อยากทำอะไรก็จะทำ ไม่เคยต้องผิดหวัง ไม่เคยสนใจว่าการกระทำ

ของตัวจะส่งผลกระทบต่อผู้คนรอบข้างอย่างไร จะทำให้เด็กเกรง ก้าวร้าว และส่งผลถึงการเรียน เช่น เรียนไม่เก่ง หนีเรียน เป็นต้น

ค. เพื่อน เด็กหนีเรียนเกือบทั้งหมด เชื่อว่าเพื่อนมีผลต่อการหนีเรียน เหตุผลอันดับหนึ่งเพราะเพื่อนชวนหนีเรียน ถ้าเพื่อนไม่เข้าเรียน เราก็ไม่เข้าเรียนด้วย หรือทะเลาะกับเพื่อนในห้อง โกรธกับเพื่อนถูกเพื่อนแกล้ง ถูกเพื่อนด่า ไม่ชอบขี้หน้าเพื่อน ไม่ค่อยสนิทกับเพื่อนเท่าไร ถูกเพื่อนหักหลัง โคนเพื่อนรังเกียจ ไม่มีเพื่อนเรียนก็ไม่สนุก ประกอบกับเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีการเลียนแบบง่าย ดังนั้นเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมและการกระทำเป็นอย่างยิ่ง

4.3.4 ชุมชน

ในชุมชนผู้ไทเขาวงแต่ก่อนนั้น ถ้ามีบุตรหลานไม่นิยมส่งเรียนต่อในชั้นที่สูงกว่าระดับประถม เนื่องจากเป็นพื้นที่ ที่อยู่กลางหุบเขาการเดินทางไม่สะดวก ถ้ามีบุตรหลานผู้ชายจะให้ทำนา และเลี้ยงดูพ่อแม่เวลาแก่เฒ่า ถ้าเป็นบุตรสาว จะให้เรียนการปลูกฝ้าย การทำเส้นฝ้าย เส้นไหม และเรียนการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน เช่น ผ้าห่ม ผ้าสำหรับตัดเย็บเสื้อผ้าทั่วไป พอมาในยุคการศึกษาภาคบังคับทุกคนต้องเรียนหนังสือ จึงนิยมให้บุตรหลานเรียนสูงขึ้น และมีการส่งบุตรหลานออกไปเรียนต่างถิ่นที่มีโรงเรียนในระดับสูงขึ้นไป และเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมขึ้นไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนราษฎร์ (โรงเรียนเอกชน) หรือโรงเรียนรัฐ ในพื้นที่ จึงทำให้มีการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อมากขึ้น

ต่อมาเมื่อมีกระแสการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นภายนอก และภายในชุมชนเอง ทำให้โครงสร้างภายในของชุมชน แนวคิดในการเลี้ยงดูลูก เปลี่ยนไป ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ในชุมชนเองมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ถนนหนทางที่ เปลี่ยนจาก ถนนแดง เป็นลาดยาง หรือ คอนกรีต ในบางพื้นที่ เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีโรงพยาบาล สถานีอนามัย แทนหมอเหยา หรือ หมอฮากไม้ในสมัยก่อน และในชุมชน ก็มีการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ มีเกือบครบทุกคน เกิดร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต รีสอร์ท ขึ้นในชุมชน สิ่งเหล่านี้ค่อยๆเข้ามาในชุมชน จนในปัจจุบันกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ไปอย่างไม่รู้ตัว

จากการศึกษาของทีมวิจัยพบว่า ชุมชนเองก็มีส่วนส่งเสริมในการหนีเรียน เช่น ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต รีสอร์ท หรือช่วงไหนที่มีการระบาดของยาเสพติดในชุมชน ในโรงเรียนก็ระบาดด้วย เช่น สารระเหย บุหรี่ กัญชา ร้านเกมส์ก็เป็นทีหลบของเด็กหนีเรียน และเด็กที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมมักใช้รีสอร์ท ที่มีในชุมชนเป็นที่ขายบริการ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วเมื่อกระแสการบริโภคเข้าครอบงำเด็กเหล่านี้ก็จะคิดแต่เรื่องเงินเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม หรือจารีตประเพณีที่ดั้งเดิมที่เคยบ่มเพาะ และปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น มีนักเรียนหญิง ขายตัวเพื่อได้เงินมาซื้อโทรศัพท์มือถือ หรือของใช้ฟุ่มเฟือยอื่น เช่น เสื้อผ้านำสมัย เครื่องประดับ หรือ มอเตอร์ไซค์ กลุ่มผู้ซื้อบริการส่วนใหญ่เป็นคนที่ไม่มีเงินเดือน มีรายได้ประจำ เด็กที่เคยขายบริการจะมีเครือข่ายของตัวเอง และมีการบอกต่อกัน มีตั้งแต่ระดับชั้น ม.1-ม.6

จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่า มีเด็กนักเรียนขายบริการ พบทุกระดับชั้น นักเรียนจะมีเครือข่ายกันในโรงเรียน ถ้าต้องการเด็ก โทรหาได้เลย และเด็กนักเรียนมีการส่งต่อกันด้วย จะมีจุดนัดหมายกัน ที่ลานหน้าที่ว่าอาคารอเนก ลานการประถมศึกษาเก่า เพราะเป็นที่เปลี่ยว ห่างไกลสายตาผู้คน และที่ลานจอดรถโรงพยาบาลเขาวง เพราะโรงพยาบาลเปิดทำการตลอด 24 ชั่วโมง จอดรถสะดวก เด็กจะขับมอเตอร์ไซค์มาจอดไว้และขึ้นรถของผู้ใช้บริการไป อาจไปตาม ที่พักชั่วคราวหรือที่เรียกว่ารีสอร์ทต่างๆ ซึ่งปัจจุบันยุคขึ้นเหมือนดอกเห็ด ราคาค่าบริการมีตั้งแต่ 300 – 1,500 บาท ถ้าเป็นเด็กเกเร ผมแดง ก็ราคาถูก 300-500 บาท แต่ถ้าเป็นเด็กเรียบร้อย ราคาก็เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 บาท กลุ่มเด็กเหล่านี้ไม่ใช่เฉพาะเด็กที่มีปัญหาในด้านเศรษฐกิจ เท่านั้นที่ขายตัว เด็กที่ครอบครัวมีรายได้ดี ก็ยังขาย เนื่องจากเด็กคิดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยเกินตัว ค่านิยมที่ชอบตามแฟชั่น เช่น โทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ เสื้อผ้าตามแฟชั่นมอเตอร์ไซค์คันใหม่ เป็นต้น จึงต้องหาเงินมาสนองความต้องการของตนเอง พบว่าเด็กเหล่านี้ เมื่อมีเพศสัมพันธ์ จะใช้ถุงยางอนามัยกับคนที่ตนขายบริการเท่านั้น แต่จะไม่ใช้กับแฟนตนเอง

จากสถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าจะป็นตัวเด็ก หรือผู้ใหญ่ในชุมชนเองต่างก็ มุ่งไปที่การบริโภคนิยมเป็นหลัก จนหลงลืม รากเหง้าทาง จารีต ประเพณี ที่ดีงาม จนหมดสิ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความมั่นคงทางครอบครัว และชุมชน หรือแม้แต่สุขภาพของเด็กเอง เช่นอาจเกิดปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น เมื่อเด็กเติบโตมากับกระแสบริโภคนิยมจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตของเด็กได้ ดังกรณีของบัว

บัวอาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ ที่มีฐานะปานกลาง ไม่ขัดสน ลำบาก พ่อ แม่ทำงานที่กรุงเทพฯ ส่งเงินมาให้ลูกสม่าเสมอ และมาเยี่ยมลูกปีละ 2-3 ครั้ง บัวอาศัยอยู่กับน้ำ ซึ่งมีอาชีพเป็นครู บัวเป็นลูกสาวคนเดียว จึงถูกเลี้ยงดูอย่างตามใจมาตั้งแต่เด็ก พอโตขึ้น จึงเป็นคนที่ใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยชอบใช้ของแพง บัวจะเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือบ่อยๆ รุ่นที่ใช้ต้องล่าสุดเท่านั้น บัวคิดเพื่อนมาก ชาวแก๊งของบัวมีประมาณ 10 คน ทุกคนในแก๊งจะขี่มอเตอร์ไซค์รุ่นใหม่และเป็นรถแต่งทุกคน บัวชอบกินเหล้า และหนีเรียนเป็นประจำ ซึ่งเพื่อนในห้องเรียกกลุ่มของเธอว่า กลุ่มสาวไฮโซ

พอเรียนชั้นม.4 บัวเริ่มมีชายหนุ่มมาชอบ เขาเป็นคนนอก โรงเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่ทำงานและมีเงินเดือนแล้ว หลังเลิกแถวหน้าเสาธงตอนเช้า บัวจะไม่เข้าเรียนเลย จะแอบออกไปหน้าโรงเรียนคนเดียว แล้วมีรถปิคอัพมารับ แรกๆ บัวบอกว่าเขาชวนไปกินเหล้าเท่านั้น บัวจะออกจากโรงเรียนหลังเลิกแถว และกลับเข้ามาโรงเรียนตอนบ่ายสามโมงทุกครั้ง แรกๆ ก็ไปไม่บ่อย ออกไปแค่สัปดาห์ละครั้ง ต่อมา สองครั้งต่อสัปดาห์ ช่วงหลังเกือบทุกวัน พอขึ้นชั้น ม.6 ไม่เข้าเรียนเลย ทางผู้ปกครองและครูทราบเรื่อง ได้ว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่บัวก็ไม่เลิกพฤติกรรมดังกล่าว

4.4 รูปแบบและแนวทางในการแก้ปัญหาเด็กหนีเรียน

ในการศึกษาปัญหาการหนีเรียนในโรงเรียนที่ผ่านมาทำให้ เห็นความเชื่อมโยง ของ ปัญหาต่างๆ การหนีเรียนเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เราเห็นเท่านั้น การหนีเรียนเปรียบเหมือนภูเขา น้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมา แต่ใต้น้ำยังมีปัญหาหลายอย่างซ่อนอยู่ ซึ่งเชื่อมโยงกันกับปรากฏการณ์ที่ เกิดขึ้น เช่น ปัญหาสุขภาพจิต การพนัน ดิจเกมส์ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ขาดตัว เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นเหมือนลูกโซ่ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ในการแก้ปัญหาจะให้ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใด เป็นฝ่าย แก้ก็จะไม่เป็นผลสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามส่วนใหญ่ๆคือ เด็ก นักเรียน ครู (โรงเรียน) และผู้ปกครอง (ชุมชน) ซึ่งต้องมีบทบาทที่ประสาน สอดคล้อง ร่วมมือ ร่วม ใจกัน มีรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมจึงจะประสบผลสำเร็จ

4.4.1 ครอบครัว เนื่องจากว่าโครงสร้างครอบครัวในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป พ่อแม่ไม่มีเวลาอยู่กับ ลูก เอาเวลาไปทำมาหากิน ปล่อยให้เด็กอยู่กับสื่อ และฝากความหวังไว้กับโรงเรียน ตัวของเด็กเอง กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น

สมองส่วนที่ใช้เหตุผล และส่วนอารมณ์จะควบคุมอารมณ์ต่างๆ ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ทำ ให้วัยรุ่นนั้นหุนหันพลันแล่นในการใช้เหตุผล ขาดวิจารณญาณในการตัดสินใจ ดังนั้นการสอน วัยรุ่นในเรื่อง จริยธรรม คุณธรรม การใช้เหตุผลจึงยังเป็นไปไม่ได้มากนัก ต้องอาศัยการเล่าให้ฟัง และฝึกปฏิบัติบ่อยๆจนชำนาญ จะทำให้เซลล์เครือข่ายสมองแข็งแรงไปเอง และวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการ เลียนแบบได้ง่ายมาก เนื่องจากเซลล์สมองที่เรียกว่าเซลล์กระจกเงาเจริญเต็มที่ในวัยนี้รับรู้โดยการ เห็นภาพเคลื่อนไหว และเกิดการเลียนแบบได้โดยอัตโนมัติตรง (ข่าวสด วันที่ 06 กันยายน พ.ศ. 2550 ปีที่ 17 ฉบับที่ 6125)

การจะฝึกให้เด็กมีวินัย รับผิดชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองนั้น เมื่อก่อนเกิดจากการมี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ในบ้านคอยดูแลใกล้ชิด และทำตัวให้เป็นตัวอย่าง แต่ในปัจจุบัน เด็กไม่ได้อยู่กับ คนเหล่านี้ หรืออยู่ก็ไม่ได้มีเวลาให้กัน เด็กจึงเรียนรู้จากหนังสือ หรือสื่อต่างๆ ซึ่งตามจริงแล้ว บทบาทในการฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรม และวินัยเบื้องต้นนั้นต้องเริ่มที่ครอบครัวก่อน แต่เมื่อการ ฝึกฝนขาดช่วง ผู้รับดูแลต่อจึงเป็น โรงเรียนที่ต้องรับบทหนัก

เนื่องจากที่ผ่านมาผู้ปกครองและโรงเรียนเขาง ยังไม่ได้มีการสร้างเครือข่ายที่แน่นแฟ้นต่อ กัน ตามจริงแล้วในโรงเรียนได้ริเริ่ม โครงการที่ให้ผู้ปกครองมาประชุมร่วมกับครูที่ปรึกษาในวัน เปิดภาคเรียนใหม่ แต่กิจกรรมนี้ทำเฉพาะเปิดเทอมใหม่ การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโรงเรียนกับ ผู้ปกครองในระหว่างเทอม ยังขาดความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งที่ผ่านมาต่างคนต่างดู หรือดูบ้างไม่ดู บ้างแล้วแต่ว่าใครมีความใส่ใจมากกว่ากัน เช่น เมื่อมีปัญหาเด็กหนีเรียนและคิดसारะเหย ทาง โรงเรียนได้ทำหนังสือแจ้งไปยังผู้ปกครองให้ทราบ ผู้ปกครองบางคนไม่เชื่อว่าลูกตัวเองเป็นแบบ นั้น บางคนคิดว่าครุหาเรื่องไม่คิดว่าลูกตนเอง ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง ซึ่งไม่ส่งผลดีในการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมอย่างแน่นอน แต่ถ้ามีการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็น

เครือข่าย เดียวกัน มีการดูแลอย่างทั่วถึง ทั้งด้านข้อมูลและความเอาใจใส่ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง น่าจะส่งผลให้ เกิดความเข้าใจอันดีทั้ง สามฝ่าย และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่จริงจังและยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นผู้ปกครองควรมีความตระหนักกับปัญหา ร่วมมือกับทางโรงเรียน สร้างเครือข่ายการดูแลที่มีประสิทธิภาพ พัฒนารูปแบบการเลี้ยงดู ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของแต่ละวัย และกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในส่วนของชุมชน โดยท้องถิ่นก็ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการดำเนินการ ทางทีมที่เลี้ยงได้เสนอแนะ กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เด็กนักเรียน และโรงเรียน เช่น ก่อสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว โรงเรียน และนักเรียน เป็นต้น

4.4.2 นักเรียน เด็กหนีเรียน มีทั้งหมด 3 กลุ่ม คือ 1) เด็กที่มีปัญหาในครอบครัวและปัญหาการเรียน 2) กลุ่มเด็กเกเร 3) กลุ่มเด็กเรียนดี ฉะนั้น เด็กหนีเรียนไม่ใช่เด็กที่เลวร้าย หรือเด็กเกเรทั้งหมด แต่เด็กเรียนดีก็หนีเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับเหตุผลของการหนี ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาทุกฝ่ายต้องทำความเข้าใจกับนิยามนี้ก่อน จะได้ไม่มองเด็กหนีเรียนในด้านลบ

ก. ตัวเด็กนักเรียน ปัจจัยภายในถือเป็นสิ่งที่สำคัญเช่น พัฒนาการของวัยรุ่น และจากการเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน ทำให้เด็กเหล่านี้ส่วนมากขาดทักษะชีวิต ทักษะการตัดสินใจ หรือความเข้มแข็งภายในจิตใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เด็กเลือกเดินในเส้นทางที่ไม่ถูกต้อง และไม่เหมาะสม ดังนั้นควรมีการพัฒนาความเข้มแข็งภายในตัวเด็กด้วย

ข. เพื่อน เด็กในวัยนี้ เพื่อนมีความสำคัญต่อความคิด พฤติกรรม และการกระทำเป็นอย่างยิ่ง การเลือกคบเพื่อนของเด็กจะเลือกตามความชอบ และส่วนใหญ่จะชอบเพื่อนที่มีพฤติกรรมคล้ายกับตนเอง เช่นเด็กหนีเรียนก็ชอบเด็กหนีเรียนด้วยกันเพราะไปไหนไปกันได้ ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ เด็กจะไม่มีคนที่จะดึงเขาให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และความคิดในทางที่ถูกต้องเหมาะสม หรือเป็นผู้ที่ให้การปรึกษาที่ดีได้ เพราะจากข้อมูลที่ได้ ในกลุ่มเด็กเรียนก็อยากช่วยเด็กหนีเรียน อยากให้เพื่อนได้มีเวลาเรียนครบ อยากให้ได้สอบ และเรียนจบพร้อมเพื่อน ดังนั้นกิจกรรมที่น่าจะมีประโยชน์ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในเด็กเรียนและเด็กหนีเรียน ควรเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของนักเรียน เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การให้การปรึกษาโดยเพื่อน เป็นต้น

4.4.3 โรงเรียน ในส่วนของโรงเรียนพบว่ามี 2 ปัจจัย ดังนี้

ก. การจัดการเรียนการสอน เช่น การเดินเรียนที่พบว่าเป็นช่องทางการหนีเรียนในทุกระดับชั้นซึ่งนักเรียนมีเหตุผลที่หลากหลายในการหนี ก็อาจปรับเปลี่ยน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ข. รูปแบบการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่สำคัญของการหนีเรียนเช่นกัน จากข้อมูลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า เทคนิคการสอนแบบเดิมที่ครูใช้มาหลายปีแล้ว เช่นการที่ครูเข้ามาในห้องแล้วเปิดตำราอ่านให้นักเรียนฟัง หรือสอนตามหนังสือ นั้น อาจจะไม่เหมาะกับยุคสมัยแล้ว เพราะข้อมูลนั้น

นักเรียนสามารถหาได้เองจากสื่อต่างๆ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ทันสมัยกว่าในตำรา และการฟังเพียงอย่างเดียวเด็กสามารถรับได้แค่ 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น รวมทั้ง สภาวะอารมณ์ พฤติกรรมการสอนของครู และทัศนคติของครูต่อนักเรียนก็มีผลต่อการหนีเรียนด้วย

เนื่องจากในยุคปัจจุบันสื่อต่างๆมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็น หนังสือ หรือ อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีทั้งภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง ข้อมูลก็ทันสมัย และน่าสนใจ ดังนั้นครูควรมีการปรับปรุงเทคนิคการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และตามพัฒนาการของแต่ละวัย เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง มีการลองผิดลองถูก และคอยสังเกตดูจากปฏิกิริยาของคนรอบข้าง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งที่ทำนั้น ดีเลวเป็นอย่างไร พฤติกรรมอยากลองของ มักจะมีสูงสุดในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง(อายุ 14-16 ปี) ช่วงม.2-ม.4 หรือที่เรียกว่า เป็นเด็กก็ไม่ใช่ เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง เมื่อความสามารถของเด็กเพิ่มขึ้น ร่างกายเจริญเติบโตขึ้น พบเห็นสิ่งรอบตัวต่างๆ ที่น่าสนใจ การท้าทายความสามารถก็จะเริ่มเข้ามา

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเด็กให้คงสภาพอยากรู้ อยากเห็น อยากลองและได้มีโอกาสทดลองสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ในขอบเขตที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นตามวัย ซึ่งจะทำให้เด็กก้าวเข้าสู่วัยรุ่นด้วยความภาคภูมิใจที่ตนเองเคยมีประสบการณ์ต่างๆ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนควรจะตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของวัยนี้ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หรือ การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พี่เลี้ยง (คุณปริยวรรณ การวิฑิตี ประชุมนำเสนองานวิจัยแก่โรงเรียน 26 มีนาคม 2552) เสนอว่า “งานวิจัยเป็นการจุกจุกประกายการทำงาน เราต้องเรียนรู้ตัวเรา ชุมชน เราก่อน ครูเคยถามเด็กใหม่ว่า เด็กอยากเรียนอย่างไร เรียนที่ไหน การเรียนนอกห้องเรียน เช่น โรงเรียนชาวนา หรือการจัดการป่า ก็น่าสนใจ”